

УДК: 341.231.14

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.3.2>

РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ: ВИКЛИКИ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Берназюк І.М.,
доктор юридичних наук,
Заслужений юрист України
ORCID: 0000-0002-8460-2687
e-mail: innabernaziuk@gmail.com

Берназюк І.М. Рамкова Конвенція Ради Європи про штучний інтелект у контексті захисту прав людини: виклики та значення для України.

Статтю присвячено комплексному науково-правовому аналізу Рамкової Конвенції Ради Європи про штучний інтелект крізь призму захисту прав людини, демократичних цінностей та принципу верховенства права, а також визначенню її значення й потенційних викликів для правової системи України.

Авторкою обґрунтовано перехід від етичних і рекомендаційних підходів до ризик-орієнтованої моделі юридично зобов'язального регулювання штучного інтелекту, що передбачає підзвітність алгоритмічних систем і посилення судового контролю за автоматизованими рішеннями суб'єктів владних повноважень (адміністративних органів); досліджено місце Конвенції в системі міжнародного та європейського права, її співвідношення з Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, практикою Європейського суду з прав людини та сучасними європейськими стандартами регулювання цифрових технологій у публічному управлінні та в інших сферах.

Особливу увагу у статті приділено аналізу основоположних принципів Рамкової Конвенції Ради Європи про штучний інтелект, зокрема орієнтації на людиноцентричний підхід, забезпечення поваги до гідності людини, недискримінації, прозорості, підзвітності та запобігання зловживанням у процесі розробки, впровадження й використання штучного інтелекту. Авторкою розкрито зміст правового механізму Конвенції, спрямованого на мінімізацію ризиків порушення прав людини, зокрема права на приватність (у широкому розумінні недоторканності приватного життя), захист персональних даних, свободу вираження поглядів, право на справедливий суд і заборону дискримінації.

У статті обґрунтовано, що стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту породжує нові виклики для традиційних правових інститутів, які потребують належного правового регулювання. Зроблено висновок про те, що Рамкова Конвенція Ради Європи про штучний інтелект стала спробою сформулювати універсальні обов'язкові стандарти правового регулювання штучного інтелекту з метою забезпечення балансу між цифровим прогресом та ефективним захистом прав людини.

На підставі проведеного наукового аналізу у статті розкрито значення Конвенції для України з огляду на євроінтеграційні процеси, зобов'язання як члена Ради Європи та перспективи імплементації її положень у національне законодавство. Виявлено правові, інституційні та практичні виклики та проблеми, пов'язані з імплементацією нових стандартів регулювання штучного інтелекту до української правової системи. За результатом дослідження розроблено пропозиції щодо подальшої гармонізації національного законодавства з положеннями Рамкової Конвенції з метою посилення гарантій прав людини в цифрову епоху.

Ключові слова: Рамкова конвенція про штучний інтелект, Рада Європи, штучний інтелект, верховенство права, права людини, європейські стандарти, демократичні цінності, цифрові технології.

Bernazyuk I.M. Framework Council of Europe Convention on artificial intelligence in the context of human rights protection: challenges and meaning for Ukraine.

The article is devoted to a comprehensive scientific and legal analysis of the Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence through the prism of the protection of human rights, democratic values and the principle of the rule of law, as well as the definition of its significance and potential challenges for the legal system of Ukraine. The author examines the place of the Convention in the system of international and European law, its correlation with the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the practice of the European Court of Human Rights and modern European standards for the regulation of digital technologies in public administration.

Particular attention is paid to the analysis of the fundamental principles of the Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence, in particular, the orientation towards a human-centric approach, ensuring respect for human dignity, non-discrimination, transparency, accountability and prevention of abuse in the process of development, implementation and use of artificial intelligence systems. The author reveals the content of the legal mechanism of the Convention, aimed at minimizing the risks of human rights violations, in particular the rights to privacy, protection of personal data, freedom of expression, the right to a fair trial and the prohibition of discrimination.

The article substantiates that the rapid development of artificial intelligence technologies creates new challenges for traditional legal institutions that require proper legal regulation. It is concluded that the Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence has become an attempt to form universal mandatory standards for the legal regulation of artificial intelligence in order to ensure a balance between digital progress and effective protection of human rights.

Based on the scientific analysis conducted, the author reveals the significance of the Convention for Ukraine in view of the European integration processes, obligations as a member of the Council of Europe and the prospects for implementing its provisions into national legislation. Legal, institutional and practical challenges and problems associated with the implementation of new standards for regulating artificial intelligence into the Ukrainian legal system have been identified. Based on the results of the study, the author has developed proposals for further harmonization of national legislation with the provisions of the Framework Convention in order to strengthen human rights guarantees in the digital age.

Key words: Framework convention on Artificial Intelligence, Council of Europe, artificial intelligence, rule of law, human rights, European standards, democratic values, digital technologies.

Актуальність теми дослідження. Стрімкий розвиток і впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ) в усі сфери правовідносин зумовили появу нових викликів для традиційних правових інститутів, зокрема у сфері забезпечення та захисту прав людини, розвитку демократичних процесів і дотримання принципу верховенства права. Застосування алгоритмічних систем у публічному управлінні, правосудді, сфері безпеки, обробці персональних даних та інших суспільно значущих галузях зумовило необхідність у визначенні чітких міжнародно-правових стандартів, здатних забезпечити належний баланс між цифровим розвитком і правовими гарантіями захисту прав особи. У сучасних умовах особливої актуальності набуває проблема алгоритмічного управління у публічному секторі, коли автоматизовані системи використовуються для ухвалення рішень із юридично значущими наслідками, що безпосередньо впливають на обсяг прав і обов'язків приватних осіб.

З метою забезпечення захисту прав людини у сфері використання ШІ 17 травня 2024 р. на 133-му засіданні Комітету Міністрів Ради Європи було прийнято Рамкову конвенцію Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права (далі – Конвенція про ШІ) [1], яка набула статусу першого юридично обов'язкового міжнародного документа, спрямованого на комплексне правове регулювання використання ШІ. Прийняття цього документа обумовило перехід від рекомендаційних та етичних підходів («м'якого права») до формування імперативних норм, у межах яких розвиток і застосування ШІ підпорядковуються міжнародно-правовим нормам.

15 травня 2025 р. Україна підписала Конвенцію про ШІ (потребує ратифікації Верховною Радою), підтвердивши тим самим політичну волю та намір інтегрувати визначені у цьому документі принципи, зокрема поваги до людської гідності, прозорості, недискримінації, захисту приватності, надійності і безпеки під час прийняття національного законодавства та практичного застосування ШІ у публічному секторі [2]. У цьому контексті підписання Конвенції про ШІ стало

важливим кроком у процесі європейської інтеграції України, що визначає вектори реформування правової системи з урахуванням нових цифрових ризиків та викликів.

З огляду на зазначене, виникає необхідність у проведенні комплексного наукового дослідження питань, пов'язаних з аналізом положень Конвенції про ШІ, окресленням їх значення для забезпечення та захисту прав людини, а також визначенням викликів та загроз для правової системи України в умовах цифрової трансформації.

Особливої ваги таке дослідження набуває в контексті статті 3 Конституції України, яка проголошує людину, її життя, здоров'я, честь і гідність найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини – головним обов'язком держави. Оскільки Рамкова конвенція Ради Європи про штучний інтелект запроваджує ризик-орієнтований підхід до алгоритмічних систем, її імплементація в національне законодавство та правозастосовну практику має розглядатися як один із інструментів конкретизації та практичної реалізації принципу верховенства права (ст. 8 Конституції України) і гарантування того, що цифровізація публічного управління не призведе до звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод людини (частина третя статті 22 Конституції України).

Формулювання мети дослідження. Метою цієї статті є проведення системного правового аналізу Конвенції про ШІ у контексті забезпечення та захисту прав людини, а також визначення її значення і ключових викликів для правової системи України в умовах цифрової трансформації з урахуванням сучасних підходів до *governance of artificial intelligence* та принципу правової визначеності алгоритмічних рішень.

Для досягнення зазначеної мети у статті поставлено та вирішено такі завдання: 1) досліджено правову природу, цілі та основоположні принципи Конвенції про ШІ, зокрема у взаємозв'язку з принципами верховенства права, демократії та поваги до прав людини; 2) проведено аналіз співвідношення положень Конвенції про ШІ з основними міжнародними актами у сфері регулювання захисту прав людини та забезпечення верховенства права; 3) виявлено потенційні ризики та виклики для забезпечення прав людини, що виникають у процесі розробки та застосування ШІ, а також механізми їх мінімізації, передбачені положеннями Конвенції про ШІ; 4) визначено значення Конвенції про ШІ для України, зокрема в аспекті імплементації її положень у національне законодавство, адаптації правозастосовної практики та виконання євроінтеграційних зобов'язань держави; 5) розроблено пропозиції щодо подальшої гармонізації національного законодавства з положеннями Конвенції про ШІ з метою посилення гарантій прав людини та забезпечення верховенства права в умовах розвитку цифрових технологій та їх використання у публічному управлінні та в інших сферах.

Стан дослідження. Окремі питання, пов'язані із забезпеченням захисту прав людини під час використання ШІ, включаючи міжнародно-правовий аспект цієї проблематики, досліджували у своїх роботах такі науковці, як А. Бакуменко, А. Гачкевич, Д. Гончарук, О. Гумін, Н. Загребельна, Н. Мазаракі, В. Олюха та ін. Деякі аспекти вказаного питання висвітлено також у працях авторки цієї статті, зокрема щодо впливу ШІ на конституційно-правове регулювання правосуддя та захист прав людини та громадянина [3], на реалізацію основоположних конституційних принципів, зокрема народовладдя, поділу влади, верховенства права та правової визначеності [4], а також на систему прав людини, закріплених у Європейській конвенції з прав людини, в аспекті ризиків для таких прав, як право на повагу до приватного життя, свободу вираження поглядів, заборону дискримінації та права на ефективний засіб правового захисту [5].

Огляд наявних наукових робіт у цій сфері дозволяє дійти висновку про те, що більшість науковців погоджуються з тим, що стрімкий розвиток ШІ та їх інтеграція у різноманітні сфери правовідносин зумовлюють нагальну необхідність перегляду та адаптації національного законодавства України.

Зокрема, деякі науковці (наприклад, А.В. Бакуменко, Н.А. Загребельна та ін.) звертають увагу, що підписання Україною Конвенції про ШІ стало імперативом для проведення системного моніторингу положень Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також законодавства про захист персональних даних з метою виявлення прогалин у регулюванні цифрових доказів та використання алгоритмічних систем. Автори підкреслюють необхідність унормування процедур допустимості, сертифікації та оскарження результатів, отриманих із використанням ШІ, що є критично важливим для дотримання принципу верховенства права та забезпечення ефективного судового захисту [6, с. 14].

Так само в інших наукових роботах (наприклад, таких науковців, як О.М. Гумін, А.О. Гачкевич та ін.) окреслено питання використання ШІ у кримінальній юстиції, включно з прогностичною аналітикою, смарт-технологіями та системами оцінювання ризиків. Вчені підкреслюють, що технологічний прогрес здатен значно розширити можливості органів правопорядку, проте водночас створює ризики порушення прав людини та принципу верховенства права. Важливим аспектом цих досліджень є систематизація міжнародних стандартів, зокрема положень Конвенції про ШІ, які, на думку науковців, мають слугувати орієнтиром при впровадженні сучасних технологій у кримінальній юстиції [7, с. 157].

Інші вчені, зокрема В.Г. Олюха, акцентують увагу на допоміжній ролі ШІ у законодавчому процесі, зокрема при підготовці законопроектів. Серед основних функцій ШІ науковцями виділяються такі, як аналіз узгодженості законодавчих пропозицій із чинним законодавством та актами Європейського Союзу (ЄС), виявлення законодавчих прогалів та потенційних колізій, генерація попередніх варіантів текстів для подальшого опрацювання, а також підвищення ефективності регулювання цифрової готовності та сумісності з міжнародними стандартами. Зростання ролі ШІ у законопроектній роботі свідчить про перспективність використання алгоритмічних систем у процесі формування правових норм, одночасно окреслюючи нові ризики щодо точності та правової обґрунтованості рекомендацій ШІ [8, с. 218].

Особливу увагу у наукових дослідженнях приділено використанню великих мовних моделей (LLM) та генеративного ШІ у судовій практиці. Зокрема, Н. Мазаракі та Д. Гончарук наголошують на тому, що мовні моделі не оперують знанням права як таким, а лише виявляють статистичні закономірності в навчальних даних, унаслідок чого створюються потенційні ризики упередженості, особливо у випадках застосування таких мовних моделей у судових справах, що, своєю чергою, обумовлює необхідність у формалізації процедур контролю та перевірки результатів, отриманих за допомогою таких моделей [9, с. 6].

Водночас у науковій літературі поки що недостатньо розробленими залишаються питання судової перевірки алгоритмічної непрозорості (algorithmic opacity) та впливу когнітивного ефекту automation bias на процес прийняття владних і судових рішень.»

Дослідження таких науковців, як А.В. Кожина, В.В. Орищук, С.М. Маркіна, присвячено цифровій трансформації у контексті впровадження ШІ та концепції Smart City у ЄС. Автори аналізують практику інтеграції сучасних інформаційних технологій, Інтернету речей та ШІ в управління містами, енергетику та транспорт, наголошуючи на ролі європейських платформ і програм (Horizon 2020, Horizon Europe, Living-in.EU) у забезпеченні стандартизованого та ефективного використання технологій [10, с. 6].

Разом з тим, попри значну кількість наукових досліджень у сфері правового регулювання використання ШІ у публічному управлінні та в інших сферах, залишається низка недостатньо вивчених проблемних питань у контексті підписання Україною Конвенції про ШІ. Зокрема, у науці конституційного права малодослідженими залишаються питання щодо: визначення шляхів імплементації положень Конвенції про ШІ в законодавства України; співвідношення та узгодженості положень європейських стандартів у сфері захисту прав людини з нормами Конвенції про ШІ; правової оцінки ризиків та викликів для забезпечення прав людини, що виникають у процесі розробки та застосування ШІ, а також механізми їх мінімізації, передбачені положеннями Конвенції про ШІ тощо.

Таким чином, огляд наукових напрацювань свідчить про об'єктивну необхідність системного правового дослідження Рамкової конвенції Ради Європи про штучний інтелект крізь призму її імплементації в правову систему України. Таке дослідження передбачає комплексний аналіз не лише нормативних засад, а й процесуальних та інституційних механізмів застосування технологій штучного інтелекту з метою забезпечення ефективного захисту прав людини.

Виклад основного матеріалу. Конвенція про ШІ за своєю правовою природою є міжнародним багатостороннім договором, спрямованим на формування універсальних юридично обов'язкових стандартів регулювання розробки, впровадження та використання ШІ в публічному управлінні та інших сферах суспільних відносин [11].

Аналіз положень цієї Конвенції свідчить про те, що вона спрямована на встановлення загальних правових стандартів і, водночас, залишає державам простір для вибору конкретних механізмів імплементації її принципів до національного законодавства. Зокрема, Конвенція про ШІ складається з Преамбули та восьми розділів, кожен з яких присвячений окремому аспекту регулювання використання ШІ [11].

Так, у Преамбулі закріплено фундаментальні цінності, на яких ґрунтується документ, а саме – повага до прав людини, демократії та верховенства права, посилення на ключові універсальні та європейські договори у сфері прав людини, що підтверджує системний зв'язок Конвенції з чинним міжнародним правопорядком, а також у Преамбулі окреслено необхідність реагування на виклики, пов'язані з розвитком та впровадженням ШІ.

Розділ I «Загальні положення» визначає предмет і мету Конвенції, а також її сферу застосування. У цьому розділі закріплено основні дефініції, зокрема поняття «система штучного інтелекту», що означає машинну систему, яка з явними або неявними цілями визначає на основі вхідних даних, що вона отримує, як генерувати вихідні дані, зокрема прогнози, контент, рекомендації або рішення, що можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище (ст. 2 Конвенції про ШІ) [11].

У Розділі II «Загальні зобов'язання» визначено комплекс позитивних обов'язків держав щодо запобігання порушенням прав людини у процесі розробки, впровадження та використання ШІ. Особливу увагу приділено оцінці ризиків, запровадженню механізмів правового захисту, а також необхідності забезпечення ефективних засобів оскарження алгоритмічних рішень.

Окремий розділ містить перелік основоположних принципів, які повинні визначати державну політику та правове регулювання у сфері використання ШІ. До основних принципів, закріплених у Конвенції про ШІ, належать, зокрема принцип людиноцентричності, відповідно до якого технології ШІ мають розроблятися та застосовуватися з урахуванням пріоритету прав і свобод людини, принцип недискримінації та рівності, прозорості й пояснюваності алгоритмічних рішень, підзвітності суб'єктів, які використовують ШІ, а також забезпечення ефективних засобів правового захисту. Сукупність зазначених принципів формує нормативну модель відповідального використання ШІ, орієнтовану на запобігання системним порушенням прав людини.

У цьому контексті ключового значення набуває доктринальне тлумачення положень Конвенції про ШІ щодо людської гідності, індивідуальної автономії, підзвітності та процедурних гарантій як таких, що імпліцитно вимагають збереження вирішальної ролі людини у процесі прийняття рішень, які можуть істотно впливати на реалізацію прав і свобод особи. Хоча Конвенція прямо не використовує термін *human oversight*, її норми формують правову основу для запобігання повній автономізації владних рішень та забезпечення можливості людського втручання і контролю.

Також у Конвенції про ШІ визначені механізми співробітництва між державами, зокрема закріплено підстави для обміну інформацією, кращими практиками та розвитку міжнародної координації у сфері регулювання ШІ, необхідність яких зумовлена транскордонним характером цифрових технологій. Також у цьому розділі закріплено процедурні гарантії для осіб, у випадках, коли ШІ суттєво впливає на здійснення їхніх прав.

Особливе значення має Розділ V «Оцінка та пом'якшення ризиків і несприятливих впливів», що покладає на держави обов'язок вживати або продовжувати вживати заходи для виявлення, оцінки, запобігання та пом'якшення ризиків, що створюються системами ШІ, з урахуванням фактичного та потенційного впливу на права людини, демократію та верховенство права, включати моніторинг ризиків та негативного впливу на зазначені цінності.

Окремий розділ присвячений порядку імплементації положень Конвенції, зокрема визначено, що кожна сторона, відповідно до свого внутрішнього законодавства та застосованих міжнародних зобов'язань, належним чином враховує будь-які специфічні потреби та вразливості у зв'язку з дотриманням прав осіб з інвалідністю та дітей.

Конвенція про ШІ також містить ще два розділи – Розділ VII «Механізм подальших дій та співпраця», який визначає обов'язки сторін звітування, міжнародне співробітництво та створення незалежних національних механізмів нагляду з метою забезпечення ефективної імплементації та дотримання зобов'язань держав у сфері використання ШІ, та Розділ VIII «Прикінцеві положення», що містить стандартні для міжнародного права застереження щодо врегулювання питань підписання, ратифікації, набрання чинності, внесення змін та денонсації цієї Конвенції.

Характерно, що процес розробки Конвенції про ШІ тривав п'ять років та розпочався у 2019 р., коли за дорученням Комітету Міністрів Ради Європи було створено Спеціальний комітет зі штучного інтелекту (САНАІ) [12], основним завданням якого стало вивчення доцільності створення правового інструменту, який би базувався на існуючих стандартах ЄС у сфері прав людини, демократії та верховенства права. У 2022 р. роботу продовжив Комітет зі штучного інтелекту (CAI), який безпосередньо розробляв текст Конвенції про ШІ. Важливо підкреслити, що до процесу

були залучені не лише європейські країни, а й інші держави світу, що підкреслює глобальний характер інструменту [13].

Показово, що метою Конвенції про ШІ стало не обмеження технологічного прогресу як такого, а його спрямування у правове русло, сумісне з цінностями демократії, верховенства права та поваги до гідності людини [12]. При цьому, враховуючи, що Конвенція про ШІ є рамковою, у ній встановлені лише загальні, найбільш фундаментальні принципи та цілі, а також способи їх реалізації, а конкретні правові та процедурні механізми їх досягнення залишено на розсуд сторін з урахуванням особливостей їхніх національних систем [11].

Необхідно зазначити, що у процесі розробки положень Конвенції про ШІ неодноразово зверталася увага на те, що застосування ШІ породжує особливі ризики, зокрема цифрову дегуманізацію, втручання в приватне життя через несанкціоновану обробку даних, маніпулювання виборчими процесами через технології дипфейків (deepfakes) та обмеження доступу до правосуддя через непрозорість алгоритмічних рішень. З огляду на це у Конвенції зроблено спробу упровадити комплекс механізмів для мінімізації та попередження цих загроз.

Реалізація обов'язку держав щодо оцінки та пом'якшення ризиків, передбаченого статтею 16 Конвенції про ШІ, на практиці може здійснюватися з використанням спеціалізованих інструментів, розроблених у межах інституцій Ради Європи. Одним із таких інструментів є методологія HUDERIA (Human Rights, Democracy and the Rule of Law Impact Assessment) [15], підготовлена Комітетом зі штучного інтелекту (CAI) як допоміжний, рекомендаційний механізм для систематизації оцінки ризиків, а не як нормативно обов'язковий елемент самої Конвенції.

Зазначена методологія передбачає чотири етапи такої оцінки, а саме:

1. Контекстуальний аналіз ризиків (COBRA), у процесі якого здійснюється ідентифікація факторів ризику на основі контексту застосування (наприклад, охорони здоров'я, реалізації права на працю, правосуддя тощо) та розробки технологій ШІ.

2. Залучення стейкхолдерів (SEP) та проведення обов'язкових консультацій з групами зацікавлених осіб, чії права можуть бути зачеплені під час впровадження або використання ШІ.

3. Оцінка впливу (RIA), тобто проведення системного та детального аналізу масштабу, ймовірності та оборотності потенційної шкоди від впровадження та використання ШІ.

4. План пом'якшення наслідків (MP) шляхом розробки конкретних кроків для мінімізації ризиків, включаючи можливість встановлення мораторію або заборони на використання певних технологій ШІ, що визнаються несумісними з демократичними цінностями [15].

Окрім превентивних заходів, спрямованих на оцінку ризиків для прав людини під час застосування ШІ, Конвенція про ШІ запроваджує процесуальні гарантії, зокрема такі, як право особи знати, що вона взаємодіє з ШІ, право на ефективний засіб правового захисту під час застосування ШІ, що включає можливість оскарження автоматизованих рішень до компетентних незалежних органів та гарантування права на відшкодування шкоди [11].

В аспекті цього дослідження також необхідно акцентувати увагу на тому, що під час розробки положень Конвенції про ШІ були враховані положення вже чинних міжнародних актів, на деякі з яких міститься посилання в Преамбулі цієї Конвенції. З огляду на таке, необхідно визначити узгодженість Конвенції про ШІ з іншими міжнародними актами у сфері захисту прав людини та утвердження принципу верховенства права.

Передусім, слід зауважити, що основою зв'язку цієї Конвенції з іншими міжнародними актами є спільна ціннісна основа, що ґрунтується, зокрема на повазі до прав людини, демократії та верховенства права.

Одним із перших актів ЄС у цій сфері став Регламент ЄС про штучний інтелект 2024 р. (AI Act), що встановив фундаментальні правила функціонування внутрішнього цифрового простору ЄС. Конвенція про ШІ, на відміну від цього Регламенту, має рамковий характер, визначаючи загальні правові орієнтири та мінімальні стандарти впровадження та використання ШІ у публічному управлінні та в інших сферах. Між тим, Конвенція про ШІ не повторює положення Регламенту ЄС про ШІ, натомість, її норми містять приписи загального правозахисного характеру, у межах якого має застосовуватися право ЄС. Положення Конвенції про ШІ зосереджені на правових наслідках використання ШІ та стосуються насамперед захисту прав людини та механізмів юридичної відповідальності у сфері впровадження та використання ШІ [16].

Важливим аспектом співвідношення Конвенції про ШІ та Регламенту ЄС про ШІ є питання юридичної обов'язковості, оскільки регламенти ЄС мають пряму дію у правопорядках

держав-членів у той час, як Конвенція потребує ратифікації та імплементації. Водночас, її норми створюють міжнародно-правові зобов'язання для держав, які є одночасно членами ЄС та держав, які приєдналися до Конвенції, що обумовлює необхідність узгодженого тлумачення та застосування актів ЄС із положеннями Конвенції.

У стратегічному вимірі необхідно вказати на узгодженість Конвенції про ШІ зі стратегіями ЄС у сфері цифрового розвитку. Йдеться, зокрема, про Європейську цифрову стратегію та політику людиноцентричного ШІ [17], що свідчить про послідовність інститутів ЄС, зокрема Комітету Міністрів Ради Європи у сфері регулювання ШІ в аспекті його впливу на права людини, демократію та верховенство права.

Разом з тим, необхідно зазначити, що Конвенція про ШІ діє у тісному нормативному зв'язку з універсальними та регіональними міжнародно-правовими актами у сфері захисту прав людини, враховуючи основні положення таких актів та конкретизуючи уже існуючі демократичні стандарти в умовах цифрової трансформації та використання ШІ. Необхідність такого підходу зумовлена появою нових форм втручання у сферу прав людини, які не були прямо передбачені вже чинними міжнародними актами.

Так, Загальна декларація прав людини 1948 р. [18], яка становить аксіологічну основу всієї сучасної системи міжнародного захисту прав людини, має безпосередній вплив на застосований у Конвенції про ШІ підхід щодо пріоритетності таких цінностей, як гідність людини, рівність та недискримінація в усіх сферах праввідносин, включаючи сферу використання ШІ. Конвенція про ШІ розвиває ці положення шляхом встановлення обов'язку держав запобігати порушенням прав людини, які можуть виникати внаслідок ухвалення рішень у публічному управлінні на основі ШІ, таким чином, виконуючи функцію сучасної інтерпретації універсальних цінностей Декларації в умовах цифрової епохи.

Конвенція про ШІ також враховує основоположні принципи, закріплені в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (ETS № 5) [19], яка займає центральне місце у системі європейського правового захисту прав людини. Конвенція про ШІ, покладаючи в основу правового регулювання такі принципи як права на повагу до приватного життя, права на справедливий суд та заборони дискримінації, уточнює обсяг позитивних зобов'язань держав у контексті застосування ШІ.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. [20] також перебуває у відносинах нормативної взаємодії з Конвенцією про ШІ, оскільки положення Пакту щодо права на ефективний засіб правового захисту, рівності перед законом та свободи вираження поглядів набувають нового змісту у контексті використання ШІ. З огляду на це, положення Конвенції про ШІ спрямовані на забезпечення реальної реалізації цих прав у цифровому середовищі, підкреслюючи необхідність людського контролю над алгоритмічними процесами, що прямо впливає з вимог Пакту.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. визначає зобов'язання держав щодо поступової реалізації соціальних прав [21], завдяки чому у положеннях Конвенції про ШІ урегульовано засади захисту прав людини, зокрема у частині, що стосується використання ШІ у сферах охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення та праці, що зумовлено підвищеним ризиком посилення соціальної нерівності та цифрової дискримінації.

Окреме значення для формування положень Конвенції про ШІ мали Європейська соціальна хартія 1961 р. (ETS № 35) [22] та Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 р. (ETS № 163) [23], зокрема, це стосується використання ШІ у сфері зайнятості, соціального захисту та доступу до послуг, що може впливати на реалізацію соціальних прав. Позаяк, Конвенція про ШІ підкреслює необхідність забезпечення недискримінаційного доступу до таких послуг та прозорості алгоритмічних рішень, що цілком відповідає зобов'язанням держав за Європейською соціальною хартією.

Крім того, Конвенція про ШІ перебуває у тісному нормативному зв'язку з Конвенцією про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних 1981 р. (ETS № 108) [24] та протоколами до неї, оскільки обидва акти спрямовані на забезпечення захисту фундаментальних прав людини в умовах цифрової обробки інформації. Конвенція ETS № 108 закладає базові стандарти законності, справедливості та пропорційності обробки персональних даних, тоді як Конвенція про ШІ розширює ці стандарти на ширший спектр алгоритмічних процесів, які не обмежуються лише обробкою даних, але включають автоматизоване ухвалення рішень та прогнозування. Протоколи до Конвенції ETS № 108, зокрема Додатковий протокол до Конвенції про захист

осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних [25], посилюють вимоги до прозорості, підзвітності та нагляду, а також розширюють територію застосування таких вимог, що безпосередньо кореспондує з принципами пояснюваності та людського контролю за алгоритмами ШІ, закріпленими у Конвенції про ШІ.

Окреме значення має співвідношення Конвенції про ШІ з Конвенцією ООН про права дитини 1989 р. [26], оскільки діти є особливо вразливою категорією осіб у цифровому середовищі, а тому застосування ШІ у сфері освіти, соціальних сервісів та цифрових платформ створює підвищені ризики для їхніх прав. Відтак, положення Конвенції про ШІ узгоджуються з принципом найкращих інтересів дитини та підкреслюють необхідність спеціальних гарантій у разі використання алгоритмічних систем щодо неповнолітніх.

Конвенція ООН про права людей з інвалідністю 2006 р. [27] також мала важливе значення для формування положень Конвенції про ШІ, оскільки ШІ може як сприяти інклюзії, так і створювати нові бар'єри. З огляду на це, Конвенція про ШІ враховує положеннями Конвенції ООН про права людей з інвалідністю у частині забезпечення доступності, рівності та недискримінації, а також необхідність врахування потреб осіб з інвалідністю під час розробки та застосування ШІ.

Отже, положення Конвенції про ШІ характеризуються системною взаємодією та узгодженістю з міжнародними, зокрема і Європейськими актами у сфері захисту прав людини, враховуючи відповідні положення та адаптуючи їх саме до відносин, що виникають у процесі впровадження та використання ШІ.

Разом з тим, незважаючи на комплексний та системний підхід, застосований у Конвенції про ШІ, щодо попередження та усунення негативного впливу на права людини, демократію та верховенство права від використання ШІ у публічному управлінні та в інших сферах, а також щодо гарантування захисту прав людини у процесі такого використання, досі залишаються потенційні ризики та виклики для забезпечення прав людини у сфері впровадження та використання ШІ.

З цього приводу важливо визнати, що застосування ШІ породжує комплекс системних ризиків для реалізації фундаментальних прав і свобод людини, які не можуть бути належним чином попереджені виключно засобами національного права. Одним із ключових викликів є обмеження принципу доступності правосуддя та ефективного судового захисту внаслідок непрозорості алгоритмічних моделей, що унеможливує повноцінний контроль за правомірністю автоматизованих рішень [1].

Окрім того, особливу загрозу для реалізації принципу рівності та заборони дискримінації становить алгоритмічна дискримінація, оскільки використання статистичних моделей може призводити до непрямого обмеження прав осіб або груп осіб за ознаками, які формально не враховуються, але фактично впливають на результат, що створює ризик системного відтворення соціальної нерівності у правозастосовній практиці [13].

До того ж застосування ШІ у сфері неконтрольованого збору й аналізу даних обумовлює підвищені ризики порушення права на повагу до приватного життя особи, зокрема через автоматизоване профілювання та прогнозування поведінки таких осіб. У поєднанні з використанням ШІ у сфері публічному управлінні такі практики можуть призводити до деформації демократичних процесів і підриву довіри до інститутів держави, що обумовлює необхідність запровадження спеціальних правових обмежень і механізмів контролю, закріплених у Конвенції про ШІ.

Хоча Конвенція про ШІ не здатна у повній мірі усунути зазначені ризики для прав людини, демократії та верховенства права, проте вона формує багаторівневу систему правових механізмів для їх запобігання та мінімізації. Насамперед, це стосується закріплення обов'язку держав упроваджувати ризик-орієнтований підхід до регулювання ШІ, що передбачає ідентифікацію, оцінку та управління ризиками для прав людини протягом усього життєвого циклу таких процесів. Конвенція про ШІ також установлює необхідність забезпечення процедурної підзвітності та можливості людського втручання у процес автоматизованого ухвалення рішень, що створює правові передумови для судового та адміністративного контролю.

Окреме значення має запровадження вимог щодо недопущення дискримінаційних наслідків, які мають реалізовуватися через превентивні заходи, регулярний перегляд алгоритмічних систем і наявність ефективних засобів правового захисту. Крім того, Конвенція про ШІ передбачає створення незалежних національних механізмів контролю та розвиток міжнародного співробітництва, що дозволяє реагувати на транскордонні ризики та забезпечувати узгоджене застосування стандартів у сфері використання ШІ [1].

Україна, яка 15 травня 2025 р. підписала та планує ратифікувати Конвенцію про ШІ [2; 28], фактично прийняла на себе зобов'язання щодо імплементації положень Конвенції до свого національного законодавства та, відповідно, системного перегляду такого законодавства з метою інтеграції стандартів захисту прав людини у сфері цифрових технологій, зокрема шляхом закріплення процедур оцінки впливу ШІ на права людини та механізмів юридичної відповідальності, а також визначення інших гарантій захисту прав людини у процесі впровадження та використання ШІ, зокрема у публічному управлінні.

Характеризуючи значення Конвенції про ШІ для України, необхідно виходити з трьох основних важелів її впливу. Передусім, слід указати на те, що Конвенція про ШІ обумовила потребу в адаптації національного законодавства України, зокрема, й шляхом розробки спеціального закону про ШІ до кінця 2026 р., який буде гармонізований як з Конвенцією про ШІ, так і з Регламентом ЄС про штучний інтелект 2024 р. (AI Act).

У правозастосовному аспекті положення Конвенції про ШІ також формують методологічну основу для розвитку судової практики щодо контролю за автоматизованими рішеннями суб'єктів владних повноважень (адміністративних органів), визначення стандартів доказування та меж допустимої автоматизації реалізації владних повноважень на засадах верховенства права та забезпечення ефективного судового захисту.

Крім того, у контексті європейської інтеграції України Конвенція про ШІ виступає елементом виконання міжнародних зобов'язань держави та підтверджує орієнтацію на імплементацію європейських правових стандартів у сфері цифрового розвитку. Реалізація її положень створює передумови для формування національної доктрини правового регулювання ШІ, сумісної з європейським правовим простором та практикою міжнародних судових інституцій. На сьогодні ці стратегії визначені Міністерством цифрової трансформації України у Білій книзі з регулювання ШІ в Україні, яка передбачає підготовку бізнесу через добровільні стандарти та методології оцінки впливу до введення обов'язкових норм у сфері регулювання використання ШІ [14].

Також, попри підписання України Конвенції про ШІ, була збережена можливість для досягнення Україною збалансованості між інноваційним розвитком та забезпеченням національної безпеки, оскільки у Конвенції міститься застереження, згідно з яким її дія не поширюється на питання національної оборони, що особливо важливо в умовах воєнного стану. Водночас Україна заявила про намір поширювати принципи Конвенції про ШІ на приватний сектор через відповідні заходи, що стимулюватимуть бізнес дотримуватися етичних стандартів. Участь у Конвенції підсилить авторитет України як технологічної держави, що поділяє демократичні цінності та бере участь у формуванні глобального порядку денного регулювання технологій майбутнього.

Водночас навіть передбачене Конвенцією виключення щодо національної безпеки та оборони не має абсолютного характеру, оскільки відповідно до статті 3 Конвенції така діяльність повинна здійснюватися у спосіб, сумісний із міжнародним правом прав людини та з повагою до демократичних інститутів. Це положення істотно обмежує можливість зловживання винятками та зберігає потенціал судового і міжнародного контролю за використанням ШІ у безпековому секторі.

Подальша імплементація Конвенції про ШІ, як показує проведений у статті аналіз, вимагає системного перегляду національного законодавства України та вжиття таких заходів:

1) формування цілісної нормативної основи регулювання ШІ, зокрема шляхом прийняття спеціального закону про ШІ, який має закріпити основоположні принципи використання ШІ, визначені у Конвенції про ШІ, зокрема принцип людиноцентричності, правової визначеності, пропорційності та підзвітності алгоритмів ШІ людині, а також встановити межі допустимого використання ШІ у публічному управлінні та визначити сфери підвищеного ризику;

2) інтеграція гарантій прав людини у деякі акти чинного законодавства, зокрема того, що регулює адміністративні процедури, кримінальний процес, оперативно-розшукову діяльність, правосуддя, захист персональних даних та ін. Такі зміни мають передбачати спеціальні процесуальні гарантії у разі використання ШІ, а саме – право особи на поінформованість щодо використання алгоритмічних рішень, право на ефективний засіб правового захисту, що включає можливість оскарження рішень, прийнятих або суттєво зумовлених використанням систем штучного інтелекту, та забезпечення процесуальних гарантій, які дозволяють здійснити їх змістовну перевірку людиною;

3) запровадження механізмів оцінки впливу ШІ на права людини за допомогою нормативного закріплення обов'язковості такої оцінки перед впровадженням ШІ у діяльність суб'єктів владних

повноважень, яка має здійснюватися з урахуванням ризиків дискримінації, порушення приватності та обмеження доступу до правосуддя, а її результати повинні мати правове значення для ухвалення рішень суб'єктів владних повноважень у відповідній сфері;

4) посилення інституційного контролю та підзвітності за використанням ШІ у публічному управлінні, зокрема шляхом визначення спеціального органу, уповноваженого здійснювати нагляд за використанням ШІ суб'єктами владних повноважень, до компетенції якого слід віднести моніторинг дотримання стандартів Конвенції про ШІ (та у перспективі – положень спеціального закону про ШІ), розгляд скарг та підготовка рекомендацій для відповідних суб'єктів; такий спеціально уповноважений орган зобов'язаний буде функціонуватиме у тісній взаємодії з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини;

5) адаптація судової та адміністративної практики до реалій запровадження ШІ у сферу публічного управління з метою формування єдиних підходів до оцінки доказів та рішень, отриманих із використанням ШІ; розроблення та удосконалення вже існуючих рекомендацій щодо застосування принципів Конвенції про ШІ у правозастосовній діяльності;

6) забезпечення прозорості та пояснюваності рішень, що ухвалюються за допомогою ШІ шляхом покладення на суб'єктів владних повноважень обов'язку забезпечувати прозорість використання ШІ; визначення допустимих меж використання ШІ для ухвалення рішень суб'єктів владних повноважень та можливості їх перевірки;

7) підвищення правової культури та професійної компетентності осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування шляхом упровадженні системного навчання таких осіб з питань правового регулювання ШІ тощо.

Узагальнюючи проведені дослідження, слід зазначити, що гармонізація національного законодавства України з положеннями Конвенції про ШІ має комплексний характер, спрямований на забезпечення ефективного захисту прав людини та утвердження верховенства права в умовах цифрової трансформації публічного управління та в інших сферах, що відповідає європейському вектору розвитку України та її міжнародно-правовим зобов'язанням.

Висновки.

1. Конвенція про ШІ фіксує перехід від декларативного регулювання цифрових технологій до моделі юридично зобов'язального, ризик-орієнтованого управління алгоритмічними системами. Цей документ має комплексний характер, закріплюючи обов'язкові мінімальні стандарти регулювання діяльності, пов'язаної з розробкою, впровадженням та використанням ШІ, незалежно від галузі їх застосування, з метою забезпечення сумісності технологічного прогресу з принципами верховенства права, демократії та захисту прав людини. Конвенція про ШІ закріплює систему основоположних принципів і процесуальних гарантій, серед яких центральне місце посідають принцип поваги до людської гідності, принцип законності, принцип пропорційності та принцип недискримінації, а також принципи прозорості та пояснюваності алгоритмічних процесів, які спрямовані на забезпечення можливості контролю за автоматизованими рішеннями суб'єктів владних повноважень (адміністративних органів). Конвенція про ШІ імпліцитно формує вимогу змістовного людського контролю, що впливає з її положень щодо підзвітності, прозорості та процесуальних гарантій. Це передбачає збереження вирішальної ролі людини у прийнятті рішень, які можуть істотно впливати на реалізацію прав і свобод, створюючи таким чином функціональний еквівалент принципу «human oversight». Серед ключових гарантій захисту прав людини під час впровадження та використання ШІ у Конвенції закріплені обов'язок держав упроваджувати оцінку впливу технологій ШІ на права людини, демократію та верховенство права, а також забезпечувати ефективні механізми контролю, підзвітності та правового захисту.

2. Конвенція про ШІ виконує функцію “моста” між класичними інструментами захисту прав людини та новими технологічними реаліями, забезпечуючи еволюційне оновлення системи такого захисту. У положеннях цього документу враховано фундаментальні підходи до захисту прав людини та утвердження демократичних цінностей, закладені в інших міжнародних актах у сфері прав людини. Конвенція не модифікує зміст фундаментальних прав і свобод, закріплених у Загальній декларації прав людини, Європейській конвенції з прав людини, Міжнародних пактах ООН та Європейській соціальній хартії та ін., але забезпечує їхню адаптацію до умов алгоритмічного управління та автоматизованого прийняття рішень, виступаючи таким чином спеціальним актом реалізації загальних стандартів прав людини у сфері цифрових технологій. Зокрема, Конвенція про ШІ конкретизує зміст права на повагу до людської гідності, права на приватне життя (у широ-

кому розумінні недоторканності приватного життя) та захист персональних даних, закріплених у Загальній декларації прав людини, Європейській конвенції з прав людини та Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, у контексті автоматизованого збирання, аналізу та використання даних, а також адаптує принцип рівності та заборони дискримінації, трансформуючи його у вимоги щодо недопущення алгоритмічної упередженості та дискримінаційних наслідків автоматизованих рішень; Конвенція про ШІ поширює гарантії права на ефективний засіб правового захисту та справедливий судовий розгляд на ситуації, пов'язані з автоматизованим прийняттям рішень, що кореспондує з положеннями статей 6 і 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також адаптує соціально-економічні права, закріплені у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права та Європейській соціальній хартії, з огляду на використання ШІ у сфері праці, соціального забезпечення та доступу до адміністративних послуг.

3. Оцінка впливу ШІ та вимоги людського контролю формують новий стандарт належної правової процедури в умовах автоматизованого прийняття рішень. Під час розробки Конвенції про ШІ було визнано, що технології ШІ можуть системно впливати на реалізацію права на ефективний судовий захист, принципу рівності, заборони дискримінації та права на повагу до приватного життя, з огляду на що Конвенція закладає структуровану модель зменшення цих ризиків через поєднання превентивних і коригувальних механізмів, зокрема оцінку впливу на права людини, вимоги прозорості, людського контролю, підзвітності та доступності процедур оскарження. Зазначені механізми формують правові передумови для забезпечення реальної, а не формальної захищеності особи в умовах використання алгоритмічних систем.

4. Конвенція про ШІ має суттєве значення для України в контексті реформування національної правової системи та виконання міжнародних зобов'язань у сфері прав людини, оскільки її положення створюють нормативну основу для перегляду галузевого законодавства, зокрема у сфері публічного управління, судочинства, кримінальної юстиції та захисту персональних даних. Конвенція також сприяє уніфікації підходів до використання штучного інтелекту в діяльності суб'єктів владних повноважень та формуванню єдиних стандартів правозастосування.

5. З метою подальшої імплементації положень Конвенції про ШІ до національного законодавства запропоновано застосування комплексного підходу, який, зокрема включає: нормативне закріплення загальних принципів використання ШІ, зокрема у законодавстві про адміністративні послуги та процедури, правосуддя тощо; правове закріплення обов'язкових процедур оцінки впливу ШІ на права людини, демократію та верховенство права, які мають застосовуватися до ШІ підвищеного ризику до моменту їх впровадження та в процесі експлуатації; інституційне підвищення незалежних механізмів контролю за використанням ШІ, зокрема шляхом покладення на спеціальний орган повноважень у сфері проведення оцінки впливу ШІ, які запроваджуються у діяльність органу влади, здійснення контролю за використанням таких технологій; унормування використання ШІ у діяльності суб'єктів владних повноважень, зокрема шляхом закріплення вимог прозорості, пояснюваності та можливості людського втручання у процес ухвалення рішень; адаптація процесуального законодавства з метою забезпечення ефективних засобів судового та адміністративного оскарження рішень, прийнятих із використанням алгоритмічних систем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Rotenberg M. Framework Convention on AI, Human Rights, Democracy and Rule of Law. *International Legal Materials*. 2025. Vol. 64, no. 3. P. 859–902. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-legal-materials/article/framework-convention-on-artificial-intelligence-and-human-rights-democracy-and-the-rule-of-law-council-eur/0CCDA03299BF85537031F1CA26CF2CBD> (дата звернення: 1.02.2026).
2. Безпечний ШІ для мільйонів українців: Україна підписала Рамкову конвенцію про штучний інтелект та права людини: Урядовий портал від 15 травня 2025 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/bezpechnyi-shi-dlia-milioniv-ukraintsiv-ukraina-pidpysala-ramkovu-konventsiiu-pro-shtuchnyi-intelekt-ta-prava-liudynu> (дата звернення: 1.02.2026).
3. Берназюк І. М. Штучний інтелект у правосудді: конституційно-правовий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С. 130–137. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/326861> (дата звернення: 1.02.2026).

4. Берназюк І.М. Штучний інтелект як нова реальність та його потенційний вплив на конституційно-правове регулювання в Україні. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. № 01. С. 76-82. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/323365> (дата звернення: 1.02.2026).
5. Берназюк І.М. Штучний інтелект і права людини: виклики для Європейської конвенції з прав людини. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. № 03. С. 89-99. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/332656> (дата звернення: 1.02.2026).
6. Бакуменко А.В., Загребельна Н. А. Штучний інтелект і правові виклики у добу автономних технологій. *Право і суспільство*. 2025. № 4. Т. 1. С. 9-16. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/4_2025/part_1/4.pdf (дата звернення: 1.02.2026).
7. Гумін О.М., Гачкевич А.О. Застосування сучасних технологій для модернізації системи кримінальної юстиції та стандарти Ради Європи зі штучного інтелекту. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2025. № 2(35). Ч. 2. С. 147-161. URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/595> (дата звернення: 1.02.2026).
8. Олюха В.Г. Використання штучного інтелекту в законотворчій діяльності з урахуванням підходів ЄС. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2025. Серія ПРАВО. Випуск 91: частина 1. С. 213-219. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/343479> (дата звернення: 1.02.2026).
9. Mazaraki N., Honcharuk D. Judicial AI and the irreparable bias problem. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2025. Vol. 8, Spec. Issue. P. 1–21. URL: https://www.researchgate.net/publication/398737497_JUDICIAL_AI_AND_THE_IRREPARABLE_BIAS_PROBLEM (дата звернення: 1.02.2026).
10. Кожина А.В., Орищук В.В., Маркіна С.М. Аналіз можливостей застосування етичного штучного інтелекту та інструментів Smart City для відновлення України на шляху до ЄС: аналітичне дослідження. Київ, ІГС, 2025. 36 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/397374198_Analiz_mozlivostej_zastosuvanna_etichnogo_stuchnogo_intelektu_ta_instrumentiv_Smart_City_dla_vidnovlenna_Ukraini_na_slahu_do_ES (дата звернення: 1.02.2026).
11. Рамкова Конвенція Ради Європи зі штучного інтелекту, прав людини, демократії та верховенства права, прийнята на 133-му засіданні Комітету міністрів Ради Європи (Страсбург, 17 травня 2024 року). CM(2024)52. URL: https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/rye_ramkova_konvenciya_zi_shtuchnogo_intelektu_prav_lyudyny_demokratiyi_ta_verh._prava.pdf (дата звернення: 1.02.2026).
12. Explanatory Report to the Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law. Council of Europe Treaty Series. No. 225. URL: <https://rm.coe.int/1680afae67> (дата звернення: 1.02.2026).
13. The Framework Convention on Artificial Intelligence. Artificial Intelligence. URL: <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/the-framework-convention-on-artificial-intelligence> (дата звернення: 1.02.2026).
14. Біла книга з регулювання штучного інтелекту в Україні. Міністерство цифрової трансформації України. 2024. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/regulyuvannya-shtuchnogo-intelektu-v-ukraini-prezentuemo-bilu-knigu> (дата звернення: 1.02.2026).
15. HUDERIA: Human Rights, Democracy and the Rule of Law Impact Assessment for AI Systems : methodology adopted by the Committee on Artificial Intelligence (CAI) of the Council of Europe. Council of Europe. 2024. URL: <https://rm.coe.int/cai-2024-16rev2-methodology-for-the-risk-and-impact-assessment-of-arti/1680b2a09f> (дата звернення: 1.02.2026).
16. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). *Official Journal of the European Union*. 2024. L series. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng> (дата звернення: 1.02.2026).
17. Формування цифрового майбутнього Європи: Повідомлення Європейської комісії від 19 лютого 2020 р. COM(2020) 67 final. EUR-Lex. 2020. URL <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=CELEX:52020DC0067> (дата звернення: 1.02.2026).
18. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 1.02.2026).

19. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародний договір Ради Європи від 4 листопада 1950 р. (ETS № 5). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 1.02.2026).
20. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 1.02.2026).
21. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення: 1.02.2026).
22. Європейська соціальна хартія : міжнародний договір Ради Європи від 18 жовтня 1961 р. (ETS № 35). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_300#Text (дата звернення: 1.02.2026).
23. Європейська соціальна хартія (переглянута) : міжнародний договір Ради Європи від 3 травня 1996 р. (ETS № 163). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text (дата звернення: 1.02.2026).
24. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних: підписаний Радою Європи 28 січня 1981 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text (дата звернення: 1.02.2026).
25. Додатковий протокол до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних: підписаний Радою Європи 8 листопада 2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_363#Text (дата звернення: 1.02.2026).
26. Конвенція про права дитини: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 1.02.2026).
27. Конвенція про права осіб з інвалідністю : прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 13 грудня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення: 1.02.2026).
28. Про уповноваження О. Борнякова на підписання Рамкової конвенції Ради Європи про штучний інтелект і права людини, демократію та верховенство права: Розпорядження Президента України від 12.05.2025 № 54/2025-рп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/54/2025-%D1%80%D0%BF#Text> (дата звернення: 1.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 4.02.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації: 5.03.2026

© Берназюк І.М., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0